

Թւին Աբու Հիշամ Ի. Օտրայ Ի. Ռաբիայ Ի. Աբ-
զուլ-Էշամ խաղաղութիւն հաստատեց իրենցից, իսկ
Անտիոքիայի եւ Մասառայ Մարտին բնակչաց հետ

Ատրպատականի նուաճումն:

(2647, 2660—64.)

Աբու Ջաֆար կը պատմէ, թէ Ատրպատական
նուաճեցաւ 22 թ. նոյնպէս ինձ աւանդէ եւ ԱՏ-
մէդ Ի. Ջաբիտ Առաջիկայ ըստ Իսհակ Ի. Այսիի,
ըստ Աբու Մաշարի թէ Ատրպատական նուաճեցաւ
22 թ., ուր կառավարեց Մուշէրայ Ի. Հոբայ,
նոյնն կը հաստատէ եւ Վալիդին, իսկ Մայիֆ Ի.
Օմար կը պատմէ, թէ այս զէպըր իսկ ունեցաւ
18 թ. Համադանի, Ռայի եւ Ջորջանի նուաճու-
մից յետոյ:

Նոյայմ՝ հպատակեցնելով Համադան՝ ար-
շաւեց Ռայ, որ Վալի-Է-Ռուզի մէջն է: Օմար գրեց
նորան, որ նա Սիմակ Ի. Խարաշայ Անարիին ու-
ղարկէ Ատրպատական՝ Բուկէյր Ի. Աբգուլահին
օգնութեան. Նոյայմ՝ սուրբին սպասեց, մինչեւ
գրաւեց Ռայ, ապա արձակեց Սիմակին, որ գնաց
Բուկէյրի մօտ Ատրպատական, երբ սա արդէն իւր
արշաւանքն սկսել էր. Երբ Բուկէյր Ջարմիդան
մտաւ, նորան դիմաւորեց խփանդիւրի. Ֆառառի-
զաւ՝ անցնելով Վալի-Է-Ռուզից, այս եղաւ առա-
ջին ճակատը Ատրպատականում. երկու զորագնդեր
իրարու բախեցան. Ատուած ի փախուստ դարձրեց
թշնամու զօրը, եւ Բուկէյր գրեց խփանդիւր-
ին, որի հետ միասին նա չըլլէ նորա զաւառները,
բաց ի ամրոցավայրերից: Այս ժամանակ նորան հա-
տաւ Սիմակ Ի. Խարաշայ օգնական գնդով, նուա-
ճելով շըլակայ զաւառները, որպէս Օտրայ Ի.
Ֆարքադ հնազանդեցրէլ էր իրեն ճանապարհի
վերայ գտնուող երկրները:

Դորանից յետոյ Բուկէյր ինդրեց Օսմանի՝
իրեն արձակել պաշտօնից. Օմար ստեց իւր հա-
մազայնութիւնն այն պայմանով, որ նա՝ նշանակե-
լով իրեն փոխանորդ՝ արշաւէ Դորանը: Բուկէյր
գրեց Օտրային երկրի վերայ կուսակալ եւ՝ յանձնե-
լով նորան խփանդիւրի՝ ուղղակի գնաց Դոր-
անը. Օտրայ իւր կողմից նշանակեց Սիմակ Ի. Խա-
րաշային կառավարիչ (երկրի մի մասը վերայ): Եւ
այսպէս Օմար ամբողջ Ատրպատական յանձնեց Օտ-
րայ Ի. Ֆարքադին:

Բահհամ Ի. Ֆառառիկադ՝ գարան մտնելով
իւր զօրով սպասեց Օտրային ճանապարհին, մին-
չեւ նա մտնեցաւ. տեղի ունեցած ճակատամարտում
Օտրայ ի փախուստ դարձրեց Բահհամին, որ ապրե-
ցաւ փախտեամբ:

Երբ Օտրայի ձեռքն անցաւ Բուկէյրի իշխա-
նութիւնն եւս, նա գրեց Ատրպատականի բնակչաց
հետեւեալ դաշնագիրը:

«Զանուն Աստուծոյ ամենաբարձրի, եւ ա-
մենաազնաւորի. աւասիկ այս պայմանեցիք շուրջեց
Օտրայ Ի. Ֆարքադ՝ Օմար Ի. Խաթթիւրի կառա-
վարից՝ Ատրպատականի ժողովրդին՝ նորա պաշ-
տօնի, լեւանքի, արտատեղերի եւ սարու բնակիչի վե-
րաբերմամբ, նաեւ կրօնաւորներին եւ սարու բնակչաց
ապահովութիւնն է արուած՝ նոցա կեանքի, գոյքի,

կրօնի եւ հաստատութեանց համար այն պայմանով,
որ նոցանից ամեն մէկը զիւրահարկ վճարէ ըստ չա-
փոյ իւր կարողութեան, բաց ի երեխաներից, կա-
նանցից եւ չբաւարներէից, որոնք աշխարհական
ինչք չունին, եւ բաց ի կրօնաւորներէից, որոնք աշ-
խարհական գոյքից զուրկ են: Այս արտօնութիւնը
կը շնորհուին թէ երկրի բնիկ ժողովրդին եւ թէ
նորա հետ բնակիչներին, որոնք պարտաւոր են դի-
շեր եւ ցերեկ հիւրընկալել մուսլիմ զորագնդերից
անշառուած զինուորին եւ նորան ուղեցոյցներ տալ:
Ով տարւայ ընթացքում իւր խաչները ժանտախ-
տից կորցրեց, նա ապառ կը մնայ նոյն տարուայ
հարկից: Ով երկրի մէջ մնայ, նա կը վայելէ նոյն
իրաւունքներն, որ եւ երկրի բնակիչը այստեւեմեւ,
իսկ ով հեռացաւ, նորան ապահովութիւն կը
արուէ, մինչեւ նա իրեն ապաստան գտնի: Երբ ով
գրեց մահադուր, վկայ են Բուկէյր Ի. Աբգուլահ
Լէյթի եւ Սիմակ Ի. Խարաշայ Անարի. յամին 18,»

Դարձանդի նուաճումն:

(V, 2663.)

Նոյն 22-ր թ. նուաճեցաւ Դարբանդ:

Մայիֆ կը պատմէ, թէ Օմար ուղարկեց Սու-
բաթայ Ի. Աբիին՝ որ Ջալ-Նուր (Հրաւոր) կը կոչ-
ուէր Դարբանդ. նա գրեց առաջապէս գնդի վե-
րայ Աբգուլահման Ի. Ռաբիային (որ նմանապէս
Ջալ-Նուր մականունն կը կրէր), մի թեւը յանձ-
նեց Հուլայիմայ Ի. Ասիդ Վիթարին, իսկ միւրը
Բուկէյր Ի. Աբգուլահ Լէյթին. վերջինս Սուբա-
թայի նորա մօտ գալուց առաջ Դարբանդի նուաճ-
մամբ էր զբաղուած: Սուբաթան գրեց նորան՝ միա-
նալ իւր հետ. աւարի վերայ դնելով Սալման Ի.
Ռաբիային, նա աւարի ուղարկեց Աբգուլահման
Ի. Ռաբիային եւ հետեւեց նորան, մինչեւ գուր-
եկաւ Ատրպատականից եւ հասաւ Բուկէյրի մօտ
Դարբանդի շըլակայքում. նորա հետ միասին առաջ
ընթանալով, Սուբաթան մտաւ Դարբանդի երկիրը
Օմարի հրամանով, որ նորան օգնութեան ուղար-
կեց Հաբիբ Ի. Մալայադին Միջագետքի:

(Հարան-իւլէ)

Ռ. ԽԱՆԱԹԵԱՆՑ

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄԵՆԱԳՆՆ

ՊԱՏՄԱՅԱՆ – Արշակունի գրամներ – Նախարար-
կունիք եւ Նազդիս արշակունիք եւ իրենց ծանօթ
ղրամները. 129:

ԱՅՈՒԱԳՐԱԿԱՆ – Ժողովրդական երգիցողութիւնը
Ուսանայող մէջ. 137:
ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ – Բժիշկ Դոկտ. Ստեփան Փաշա
Ասլանեան. 142:

ԼԵՃՈՒՆԱՅԱՆԱԿԱՆ – Հայերէն եւ զրադի լեզուները.
150: – Ստուգարանական նկարագրութիւնը. 158:
ԱՇԽԱՄԱԳՐԱԿԱՆ – Արարացի մատնագիրը Հայ-
աստանի մասին. 159:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ ԵՒ ՊԱՏՄԱՅԱՆԱՏՈՒ ՆՍՏԱՐԱԿՈՐ

Հ. ԲԵՐԱՅԵԼ Վ. ՊԱՐՈՆՅ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԻԻԹՈՐԻԱՆ ՑԳԱՐԱՆՆ